

Nr 358

Av herr Sundin m. fl., om utredning angående förutsättningarna för att tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig inkomstnivå, m. m.

Erfarenheterna från de båda världskrigen föranledde riksdagen att 1947 ange den lägsta grad av folkhushållets försörjning med produkter från det inhemska jordbruket, som var förenlig med betryggande beredskap på detta område. Detta beslut innebar en bedömning, att jordbruket och dess produktionsbetingelser utgjorde en integrerande del av vårt försvar och i denna betydelse spelar en väsentlig roll i vårt lands strävan att med kraft kunna föra en trygghetsskapande utrikes- och försvarspolitik.

Beslutet av 1947 års riksdag innebar också, att jordbruksbefolkningen för sin insats att på livsmedelsförsörjningens område upprätthålla en god beredskap skulle beredas möjligheter att erhålla en inkomststandard, likvärdig med den som kom jämförbara yrkesgrupper i samhället till godo.

Betraktar man situationen som den framstår i dag, måste man tyvärr konstatera, att förhållandena är åtskilligt annorlunda än då huvudprinciperna för den nya jordbrukspolitiken fastslogs år 1947. Vår försörjningsberedskap är inte så god som man vid nämnda tidpunkt utgick från att den borde vara, samtidigt som en anmärkningsvärd inkomsteftersläpning uppstått för de i jordbruksproduktionen engagerade.

Vad beträffar beredskapsläget som sådant är det visserligen ostridigt, att vid siffermässig mätning av graden av försörjningsberedskapen kommer man fram till tal, som åtminstone vid en första anblick är ägnade att stilla oron. Men väges siffrorna med hänsynstagande till den produktion som skulle vara möjlig att åstadkomma i ett akut beredskapsläge, måste man konstatera, att det finns anledning till allvarliga farhågor. Den nuvarande produktionsvolymen är sålunda i långt större omfattning än vad man hade möjligheter att förutse, då ritningarna till den nya jordbrukspolitiska given drogs upp, baserad på faktorer, som inte finns eller som avsevärt försvagas i ett tillspetsat beredskapsläge. Hit hör en större användning av handelsgödselmedel, men också att en icke oväsentlig del av den volym livsmedel som nu kommer ut på marknaden härrör från arealer som tidigare disponerats till foderväxtproduktion. Lantbrukets traktorisering ligger bakom denna utveckling.

Om vi i dag skulle räkna med vägda produktionssiffror, vägda i den meningen att skälig hänsyn tas till det bortfall av produktionsfaktorer som inträffar därest importen av gödsel-, foder- och drivmedel väsentligt måste inskränkas, är det uppenbart, att beredskapsläget på försörjningsområdet skulle framstå väsentligt annorlunda. Det är inte uteslutet, att försörjningsgraden skulle komma ned på ett tal, som vore ägnat att inge envar »allvarliga betänkligheter ur beredskapssynpunkt». Debatten i denna fråga rör sig emellertid med osäkert underlag, och det skulle från skilda utgångs-

punkter sett vara värdefullt med en utredning, som kunde ge ett entydigt svar på frågan om det verkliga beredskapsläget på livsmedelsområdet.

Det finns också anledning att i sammanhanget rikta uppmärksamhet på utvecklingstendensen, när det gäller den väsentliga produktionsfaktor som människan inom jordbruket utgör. Vi vet att medelåldern inom näringen blir allt högre och att utvecklingen härvidlag är särskilt accentuerad inom småbruket, d. v. s. de företagsenheter som svarar för den mest arbetskrävande produktionen. Det betyder, att avgång av arbetskraft från jordbruket kommer att ske i ökad takt, liksom bortfall av animalieproducerande småbruk.

Vid bedömning av vad dagens produktionsvolym kan säga oss om morgondagens beredskapsgrad för vårt lands försörjning med inhemska livsmedel måste också tas i betraktande, att man i fortsättningen inte torde kunna räkna med så kraftig produktionsökning på envar inom jordbruket sysselsatt som präglat utvecklingen hittills.

Stora förändringar har sålunda ägt rum beträffande jordbrukets betingelser att i ett beredskapsläge kunna fullgöra den insats i folkförsvarets tjänst som man räknade med på 1940-talet och som allmänheten nu förlitar sig till. Det finns därför välgrundad anledning att genomlysas dagens situation och göra det med beaktande av framtidstrenden, då det gäller den arbetskraft som kan komma att stå till förfogande.

Vid betraktande av inkomstutvecklingen för den i jordbruksproduktionen verksamma befolkningen behövs inte någon utredning för att kunna konstatera, att en betydande eftersläpning uppstått och att härvidlag föreligger ett motsatsförhållande till statsmakternas utfästelser vid tidpunkten för fastläggande av jordbrukspolitikens ekonomiska målsättning. Det rör sig om hundratals miljoner hittills, och tendensbilden är inte särskilt ljus. En allt kraftigare opinion inom jordbruket kräver, att statsmakterna infriar sitt löfte om skälig inkomst för arbetsinsatsen och det synes oss ofrånkomligt, att inkomstbildningsfrågan skyndsamt tas upp till förnyade överväganden.

Olika vägar kan beträdas för att skapa ett bättre instrument än som nu står till förfogande för inkomstbildningen inom jordbruket. I den offentliga debatten har uppmärksamhet riktats på ett lågprisalternativ och framhållits, att det skulle innebära fördelar i vissa väsentliga avseenden. Bl. a. skulle en prisbildningsteknik av detta slag, som ju innebär att den inhemska partiprisnivån direkt speglar världsmarknadsnivån och dess skiftningar och att det merpris som erfordras för att ge den inhemska produktionen överenskommen lönsamhet av folkhushållet erlägges på annat sätt, underlätta jordbrukets anpassning till ett eventuellt frihandelsområde i Europa. En lågprisnivå skulle också erbjuda vissa fördelar, när det gäller att motverka inflationsfrämjande saxning mellan löner och priser. Å andra sidan kan starka betänkligheter anföras mot en inkomstbildningsteknik för jordbruket av detta slag.

En annan väg är att basera en fullprislinje på en mera realistisk grund än den världsmarknadsprisnivån utgör. Prisbildningen på världsmarkna-

den bestämmas ju i allt väsentligt av helt andra faktorer än de verkliga kostnaderna för produktionen. Huvudparten av de livsmedelskvantiteter som utbjudes representerar i stor utsträckning en marginalproduktion i länder, vilkas producenter endast i ringa mån är beroende av inkomsterna från världsmarknadsutbudet.

Det synes oss synnerligen angeläget, att också frågan om en prisbildningsteknik, som ger jordbruksbefolkningen möjligheter att uppnå och vidmakthålla en skälig inkomststandard, utredes jämsides med frågan om livsmedelsberedskapens läge.

Med åberopande av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att en parlamentarisk kommitté, med representanter för de politiska partierna samt för näringsliv, arbetsmarknad och försvarsmakt, tillsättes för utredning av frågan om livsmedelsberedskapens läge samt av förutsättningarna att tillförsäkra jordbruksbefolkningen skälig inkomstnivå för sin insats att trygga beredskapnivån, enligt de grunder som ovan angivits.

Stockholm den 27 januari 1959

Sigfrid Larsson

Robert Johansson

Sven E. Sundin

Thorsten Larsson

Nr 359

Av herr **Sundin**, om viss delegation av beslutanderätten angående förhöjt byggnadsbidrag till skogsvägar.

(Lika lydande med motion nr 436 i Andra kammaren)

Stockholm den 27 januari 1959

Sven E. Sundin

Nr 360

Av herr **Ohlsson**, **Ebbe**, och herr **Carlsson**, **Georg**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering.

(Lika lydande med motion nr 437 i Andra kammaren)

Stockholm den 27 januari 1959

Ebbe Ohlsson

Georg Carlsson